

Ombudsmankero

Dikhibin savi hiñi

e galaksia pal o ofisi save hine andre regijonalno rajipen

O dikhiben, savi zor andal o hakaja hin le
manušes saveskeri buti hin te dodikhel
sar te arakhel o hakaja.

Le ombudsmanos hin uštari ben ki o:

themutne rajipena – sar hine o ministeriji, okresna rajipena

regijonalna rajipena – sar hine o lokalna deputatna uštari-bena/foroskero deputatno uštari ben, starostas/primatoris

Ki o jurisdikane the fizikane manuša, save sar ačhel andro špecijalno hakaj, hin len zor te uštarel andro le fizikane the jurisdikane manušegere čačipena the musajipena andre regijonalno rajipen, vaj andre lende avreder uštaren- pro pr. e Socijalno poist'ovňa, Sast'ipnaskere poist'ovňi

Le ombudsmanoskeri zor pes na cirdel:

o Nacijonalno bešiben Slovakijakra republikakro, šerutno Slovakijakra republikakro, o rajipen Slovakijakra republikakro

Maj učo dodikhlo ofiso Slovakijakra republikakro, Ustavno kris Slovakijakra republikakro, informacijakere sogal'ipena

Policijakere zoral'ipena, e prokuratura (bi oda kana džal pal le prokuratoriskero disciplinarno došal'ipen.

O komisaris perdal o čhavore, the o komisaris perdal o bi-sast'ipnaskere manuša, e kris (bi oda, kana pes o kris cirdel, the bi o organi save hine opral o krisi the kana pes došal'ipen domukhel sudcas.

pal o mobilizačna the operačna bu'ta

O situaci andro save tumenge šaj šigitinel ombudsamanos:

Na čačikano keriben le regijonalne rajipnaskere ofisi.

le regijonalne rajipnaskeri pasivno but'i – na kamle cirdipena andro keriben

Regijonalne rajipnaskero zoral'ipen

Pro priklados. avri keribena o mangipena pal o informaciji sar ačhel andro hakaj s. 211/2000 Z.z. pal o biphandlo uštaripen ki o informaciji (infohakaj), peticiji, pharipena andro manuškano interesis.

E situacija andre savi tumenge o ombudsmanos našti šigitinel.

Te dokerel pes vaš e nahrada vaš o našaviben, - savo pes ačhi'la na lače keribnaha, vaj nalače hakajoskere keribnaha.

O bilačhipena save džan avri andal o themutne jurisdikane relaciji, pro pr. bilačhipena maškar paš peste bešle manuša, phandle relaciji, o barval'ipnaskero keriben pal o dada the o daja, kečeña

E diskriminacija andro avrikidlo keriben.

Te e veca prind'arkerel, vaj imar prind'ard'as o kris vaj e prokuratura

Themutne barval'ipnaskeri sprava andro themutne jurisdikane relaciji

te džal pal o keriben kaj o avre themengere ofisa nakeren oda so kamle te kerel

E but'akeri jurisdikacija - pro pr. te premukhen andal e but'i, save hine but'akre diñipena, o relaciji maškar oda ko del but'i the oleha kaske del but'i, the akor kana e but'i del o ofisos.

Te les mangel te del tumenge jurisdikano šigitipen vaj kamle jurisdikane prindžaripena

O krisi

(okresna krisi, regijionalna krisi, Maj učeder kris andr Slovakijakeri republika, špeciialno trestno kris, Ustavno kris Slovakijakra republikakro)

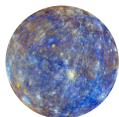
O instituciji so hine opral o krisi, the o prind'aripena save sikhaven pre le sudcaskeri doš.

Kana o kris nane aktivno – čuče cirdipena andro keriben (le ombudsmanos hin zor te kerel prind'aripen andro kris savo hino efektivno, the savo lungo idejos pes cirdel leskero keriben)

E zor savi hin le kris the lakero procesno keriben, (le ombudsmanos nane zor te prind'žarkerel sar hino čačikano o agoripen savo kerel o kris andro keriben, vaj lengeri komparacija le hakajenca; o ombudsmanos našti aravel o agoripena save kerd'as o kris).

Priklados:

O kris chudñas pes andro 2004 berš. Oda so o kris opre vuazdñas vaš oda, kaj pes o kris precirdelas, visardñas pes pro ombudsmanos andro 2006 the andro 2009 berš, sakovar pes dikhñas, hoj o hakaj kaj o kris pes precirdelas sas čalado. Vaš oda ombudsmanos mangelas le krisoskere šerales, te pes keren ajse agoripena save tele aravena adi situacija. Oda so vazdñas opre o kris palis mek andro 2011 berš diñas ustavno žaloba a o Ustavno kris diñas leske čačipen. Andro 2014 berš mek jekhvar pes visardñas pro ombudsmanos. Pal oda sar pes dikhñas, hoj pes o kris dureder precirdel, o ombudsmanos podiña kaj te pes zachudel disciplinarno keriben pro sudcas.

Le ombudsmanoskeri zor pes cirdel pro

Le ombudsmanoskeri zor pes na cirdel

E Policija

O keriben kana le manuŝes lel e policija (pro pr. Te len thoven andro sar pes phenel „ anglal-thode thana“)

Sar e policija uŝivinel peskere zorakere inŝtrumenti

O keriben the o agoripen andro aver administrativa but'a (pro pr So pes kerel paŝ oda, kana pel del charne idejoskero, vaj te pes del beŝiben pro sakovar, aziloskero, vaj paŝ o priestupkoskero keriben the aver)

Zijandutne cirdipena andre policijakeri but'i (pro pr. sas dino trestno diŝipen u o policajtos andre odi but'i nakerel)

Le policajtengeri zor avri te ŝunel le manuŝen (ambudsmanos naŝ'i prind'arkerel le policajtengere agoripena, sar the soske o avriŝund'ardo kerd'as ajsjo agoripen)

Priklados:

Le ambudsmanoske dine podnetos le dadestar, savo phend'as, hoj e policija namiŝte i'las andro peskere vasta o zorakere inŝtrumenti pro leskero čhavo, kana les phandenas, thode les andre „anglal thode thana“ save nane čačikane policijakere berten – dŝal pal ajse thana, andro save hin ča kaŝtuŝi lavka) u marde les andro policajno kher. O ombudsmanos oda avri dikhl'as, prege'as le doktorengre i'la pal o leskero čhavo u prindžard'as kaj o policajti peskere zorakere inŝtrumenti pro andrephandlo čhavo namiŝte hasna'i'nde. Vaŝ oda, hoj e policija nadžan'la te presikhavel sar pes ačhi'la oda, hoj leskere čhaske kerde dukhade thana, o ombudsmanos agorind'as hoj e policija čala'd'as leskere bazalna čačipena the biphand'l'ipena. O ombudsmanos peskere agoripena di'nas avri jekhetane le peskere prind'aripenca la policijake, the prethodaŝ ŝpecijalno sprava pal o sar pes phenel anglal avri thode thana andre Narodno rada SR.

Berteni

(o ustavi andro save pes bešel bertena, the ustavi andro save pes kerel o biphand'ipen.)

O chaben (pro prikla-
dos: savo tipos, kvalita
the keci but chaben)

sast'ipnaskeri but'i (dikhibenm
savo hin o ačhiben ki o sast'ip-
naskeri but'i, the sar pes o sast'ip-
naskere but'a den manušenge save
o kris dothod'as lengeri doš)

Sar pes den andre but'i

Andre savi kvalita pes avri kerel
e bertena (savi bari hin e cela the
so andre late hin.

Sar pes o šingune the
e justično straža l'ikeren
ki o berteñoša).

O agoripen pal o binos the o trestos (pro pr. savo trestos, savo baro,
andre savi prikerd'i the l'ikerd'i grupa, svo tipos bertena, the aver)

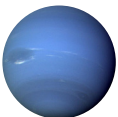
Fizikañi zoral'ipen maškar berteñoša,
andre ajsi situacija o ombudsmanos
predikhel sar kerenas o ustavi paš o
incidenti, vaj te prethovel le došale/kri-
sinde manušes andre cela, kaj na avela
andro konfliktoš)

O medicinska
phučibena (pro pr.
te kerel na lači
dijagnoza ustavno-
neho doktorih, na-
lačho sascarbena.
the aver)

Priklados:

Pro ombudsmanos pes visard'as manuš, savo sikhad'as pro oda, hoj o policajti,
the e justično straža na mište kerde e fizikañi zor andro ustavos kaj pes odkerel o
biphand'ipnaskero trestos paš leskero pregel'ipen andal e prephirido than andre
cela, kana o manuša savo ada podiñas chud'ñas buter dukhipena.

O ombudsmanos sar predikh'las ada podnetos, av'las pro oda, hoj leskere
čačipena sas čalade, the kaj le policijakeri the justikaña stražakeri fizikañi zor
na sas mište avri kerd'i. O ombudsmanos peskere agoripena diñas avri
jekhetane le peskere prind'aripenca siñas te džanel andro ustavos pal o
biphand'ipeneskro trestos, save o ustavos lestar i'las.

Le ombudsmanoskeri
zor pes cirdel pro

Le ombudsmanoskeri
zor pes na cirdel

O okresna ofisi

E evidencija le barval'ip-naskere čačipena andro katastroso pal o bičalade barval'ipena.

Avriden o živnoskere l'ila

Avriden o l'ila pal e vurdoneskeri evidencija

Dikhiben pal o dživipnaskero than

Te prindžarel ola zora so kerren o dživipnaskero than

Te visarel pale o barval'ipen andro reštitučno keribena.

Sar te thovel o ačhavibena

Priklados:

Oda manuš so podiñas, phendās hoj paš o varesave leskere phuva nane andre irimen andro registros andre nevi phuvakeri evidencija sa lengero l'ikerdo. O ombudsmanos sar pregendās o podiņipen prindžardās, hoj andro registros na sas mištes andre kerd'i e notariko sprava, prekal odi o manuš so podiñas, chudņas ola phuva andro peskero barval'ipen. Vaš o le ombudsmanoskero prindžaripen o katastralno odboris ilās dikhiben, kaj pes kerela prikeriben andro iripen, pal oda sas o manuš so podiñas andre irimen andro registros pal e nevi phuvakeri evidencija sar lengero raj.

O ofisa pal e but'i, socialna keribena the e famel'ija

Šigitipen andro
čoripen

manušengeri evidencija save kamen te
chudel but'i.

Famel'ijakere
diñipena

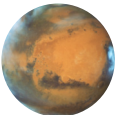
Šigitipen pre kompensacija but na-
sval'ipnaha andre chudleho (pro pr. ši-
gitipen sar pes cinel o vurdon, šigitipen
pre preprava, šigitipen pro starišagos
the aver)

Socialnoju-
risdikano čhavori-
kano the ternengero
araxhipen (pro pr. ke-
riben le koliznoskere
opredikhle manu-
šeskro)

O prikladi:

① O manuš savo podiñas, kaj leske ile o arakhlo šigitipen avri pot'imen ki o diñipen andre materijalno čoripen. O ofisos pal e but'i, socialna buta the e famel'ija les namište sikh'ardas, hoj kempel te dothovel o posudkos sar but ačhel odi situacija, sigeder sar pregelas trine čhonengeri lehota. Pal oda sar pro oda dikhlas o ombudsmanos, o ofisos kerđas chiba u o šigitipen leske nakamlas te lel.

② O manuš savo podiñas, kaj leske na pridžanle šigitipen prekal o but nasvalo manuš – pre peskero autiskero čhavoro. O ombudsmanos avlas pro oda, hoj andro doktorikane l'ila hine bare nadothode diferenciji, vaš oda manglas o ofisos, kaj te kerel lačo avrikeriben le dothovibnenca the dothovel peskere agoripena. O ofisos o agoripena pale preprindžardas u o šigitipen pridžanlas.

Le ombudsmanoskeri
zor pes cirdel pro

Le ombudsmanoskeri
zor pes na cirdel

Gava/fori/VUC

Te del o socijalna sogal'ipena (o opatrovatel'sko sogal'ipen, manuŝeskeri asistencija, the aver)

E matrika the le manuŝengeri evidencija (pro pr. beŝiben pro sakovar/charne idejoskero beŝiben, te del nevo nav /vaj nevo dujto nav)

Ačhavnaskeri agenda (te del avri o o ačhavnaskero l'il)

Te arakhel o dživipnaskero than (pro pr. na legalna thana pro bižuŝipena)

Najmos/cinaviben/bikenaviben gavutune/forutune objekti.

Priklados:

Pro ombudsmanos pes visardas manuŝ savo podiñas, kaj pre fala prekal o baro hlukos hine makhle plagati. La falakro majitel'is maŝkar o idejos mangľa, kaj les te den biphandl'ipno l'il pre fala prekal o hlukos. Sar o ombudsmanos preŝtudindas o o podipen u avlas pro oda hoj o ačhaviben biphandlo sar fala prekal o hlukos, pes uŝivinel the sar reklamno ačhaviben.

O ačhavibnaskero ofisos the vaŝ oda hoj džanelas hoj o ačhaviben pes nauŝivinel avka sar hino irimen andro ačhavibnaskero l'il (te uŝivinel e fala sar reklamno than), andre adi veca nakerelas. Ajse keribnaske o ombudsmanos achal'ilas sar chiba le gavestar u le hakajoskero čalavipen. O gav chudñas pal oda informacija l'ileha, the chudñas vičhiben, kaj te pril el konkretna agoripena – kaj chudel te kerel. O gav pal le ombudsmanoskeri inicjativa kerdas themutno ačhavibnaskero dodikhipen a u diña parančolipen hoj e reklamno fala pes te aravel.

Socijalno poist'ovňa

O diňipena andal e socijalno poist'ovňa (dochodkoskere diňipena, nemocenske-re, o diňipena vaš e dukh, o diňipen vaš bibut'akere, diňipen andal e garančno poistka)

Poistno, penale, pokuti

Kana chudel, kana agorinel e socijalno poistka

Pharipen pro but'akere andre Spocialno poist'ovňa

O medicinska phučibena

Priklados:

O manuš podiñas namjetka pro dochodkos. Podiñas hoj e Socijalno poist'ovňa leske na zagendas o berša so študinelas. O ombudsmanos preštudind'as o podipen u avla pro oda, hoj e Socijalno poist'ovna na kerđas lačo beršengro zgeñipen. Peskere agoripena lake podiñas u mangl'as la, kaj te kerel nevo agoripen pal le manušeskero dochodkos. E Socijano poist'ovňa leskere agoripena iľas, o dochodkos leske kerđas bareder u e diferencija vaš o paluno vacht dopot'ind'as.

Le ombudsmanoskeri zor pes cirdel pro

Le ombudsmanoskeri zor pes na cirdel

Sast'ipnaskeri poist'ovňa

Poistkakero pot'iňiben pro sast'ipnaske-ri poistka.

Kana chudel, kana agorinel o avrut-ňi sast'ipnaskeri poistka (prihlaški, odhlaški)

Poistkakero pot'iňiben pro sast'ipnaskeri poistka savi del e SR, the andro aver thema (andro thema andal e EU the andro trita thema)

E eksekucija pro napot'iňibena pro sast'ipnaskeri poistka

O medicinska phučibena

Priklados:

O manuš diñas namjetka, hoj leske na ašarde o navrhos pro kupelno sastariben vaš leskeri konkretno dijagnoza (indikačno grupa). O ombudsmanos predikhlas e podiňi namjetka, avlas pro oda, hoj vaš e siňi dijagnoza na sas avri thod'i sustavno sastaripen, u avka na sas dol'ikerde o žadimen agoripena. No avla the pro oda, hoj pre manušeskeri aver dijagnoza, kaj žadimen agoripena sas dol'ikerde, šaj o kupelno sastaripen te ašarel. Pro ada prindžaripen o manuš šaj gelas pre kupelno sastaripen.

O školi

Agoripena pal e jurisdikañi situacija andro sikh'harde but'a (pro pr. pal oda, te nalen le sikh'uvnes/študentos pro sikh'uviben, te thoven avri andal o sikh'uviben the aver)

So kerel e škola, te musaj te prikerel o konflikti save aven andal bazalna čačipena

E segregscija sikh'uvnen andal o etnikane cikñibena/andal o socijalnones slaba thana

O relaciji maškar o sikh'harde the sikh'uvne/študenti (pro pr. avrikidipen andal o konkretna formi sikhavibena)

O relaciji andre sikh'uvnengeri/studentengeri grupa (pro pr. e šikana)

Priklados:

O manuš podiñas diñipen, hoj e škola na kerelas mišto, sar avrikerelas o konfliktos savo pes ačhilas perdal e prestavka maškar o duj džene sikh'uvne u save agoripena sas but važna. O manuš so podiñas pes pharipnaha visardas ki o direktoris andre bazalno škola, pre inšpekcijakero centro – forutuno kher – školakero odboris. Leskeri namijetka sas pro oda, hoj ola ofisa pes ole problemoha na obkidenas sar kempel u lengero prindaripen sas ča ajsa formalno. E škola le dadeske the la dake nadiñas informacija pal oda incidentos. O direktoris, the e školakeri inšpekcija andro školakero, vaj pedagogengero keriben nadikhle ñisave na lačhipena. Sar prindžardas o obmudsmanos e škola sa rada avrikerelas a oda konfliktos na kerelas mište. Autoritativno ačhipen ki o sikh'uvno u duvar trestos savo chudñas vaš jekh na lačhipen, našti te lel sar lačo pedagogikano ačhipen. Ombudsmanos agorindas, hoj pal e školakeri sera sas paš adi kauza maškar o sikh'uvne čalade o čačipena cikne beršengre sikh'uvneha sar phenel o Dovakeriben pal čhavorikane čačipena. La školake sas phendo, kaj perdal o peskere pedagogikane butakre te kerel treningos pro džañibena sar konštruktivnones te resel o konflikti. O direktoris andal e bazalno škola peskere agoripen na thođas avri, vaš oda o ombudsmanost' pes visardas pro zriadovatel'is, kaj te ov prile agoripena u te gondol'inel pro oda, či nakempel le direktori ste del tele andal e funkcija. La školakero zriadovatel'is diñas informacija, hoj o pedagogikane butakre imar ss pro treningos sar te kerel prevencija pro konflikti u direktoris džala te sikh'lol pre tema Manušikane čačipena.

Le ombudsmanoskeri
zor pes cirdel pro

Le ombudsmanoskeri
zor pes na cirdel

Le ombudsmanoskere aver zoral'ipena

Podipen pro Ustavno kris SR vaš o na lačhi relacija andro jurisdikane pheñibena (o ombudsmanos šaj del navrhos, kaj pes te chudel keriben anglo Ustavno kris SR, te hin les šuñiben hoj o jurisdikane pheñibena hine andro konfliktos la Ustavaha SR u lengeri realizacija šaj andre marel o bazalna čačipena the biphandl'ipena)

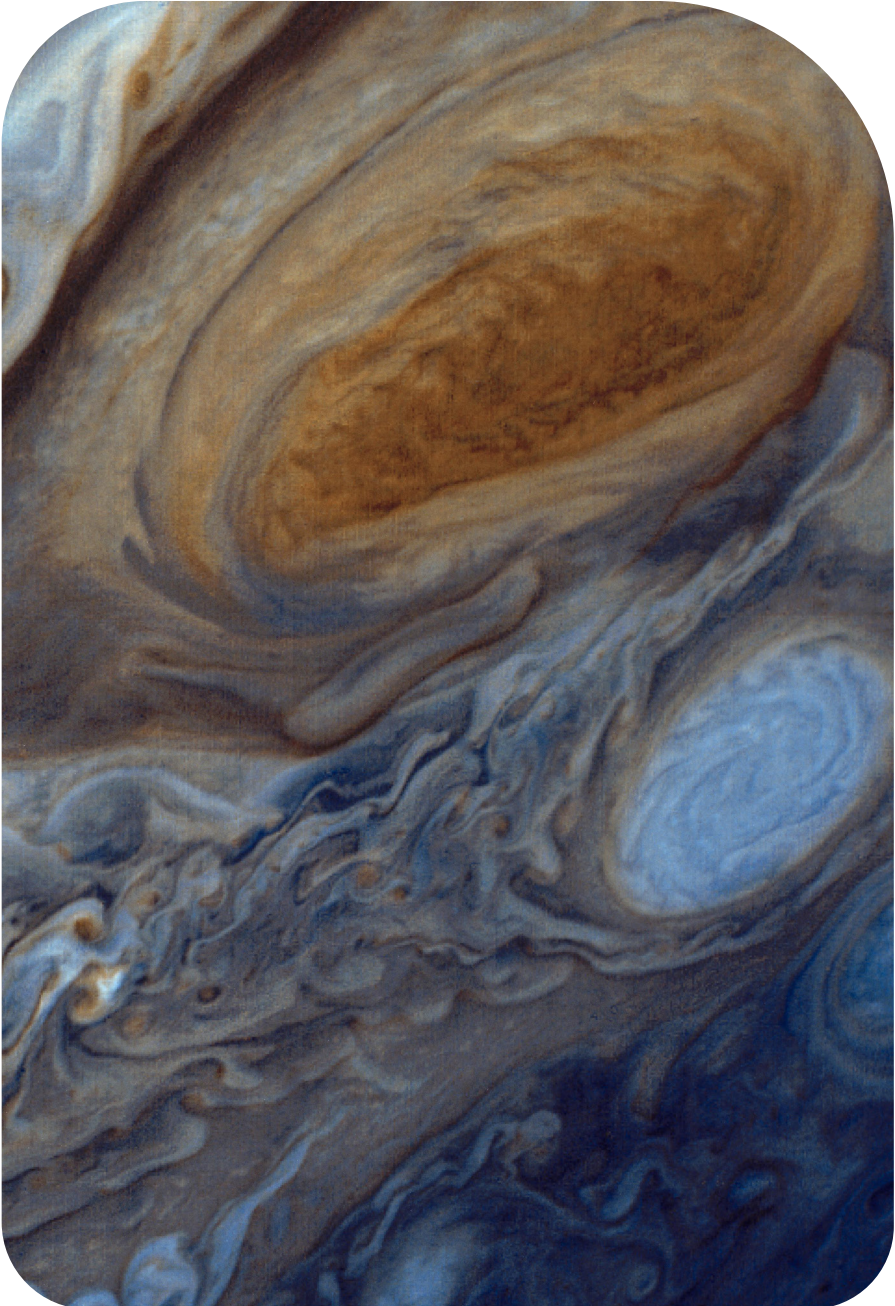
Podipen pro disciplinarno keriben pro sudcas vaj pro prokuratoris

Individual-na ustavna pharipena fizikane the jurisdikane subjekti (le ombudsmanos nane zor te podel individualna ustavna pharipena pro konkretno manuš, našti lake del jurisdikano ačhipen vraz šigitipen)

Priklados:

O sudzindo manuš saveske ilo sas o biphandl'ipen vaš o but važno došal'ipen, pes visardas pro ombudsmanos. Diñas namjetka pre jurisdikañi uprava, savi manušeske saveske sas thodo biphandl'ipen vaš o but važno došal'ipen, leske lelas pravos te avrikidel. O sudzindo diñas namijetka, hoj v anglutne duj avrikidipena (sar pes avrikidel o prezidentos, the andro Europakero parlamentos) leske e okrskovo avrikidli komisija nadiñas pravo ste avrikidel. Le ustavostar, andro save thodo andre bertena o ombudsmanos peske avri mangl'as e dokumentacija pal oda sar džalas o avrikidipen. Sar oda sa predikhlas, phend'as hoj e jurisdikañi uprava pal avrikidipno pravos nane harmonicko le pravoha avri te kidel a podiñas pro Ustavno kris kaj pes te chudel o keriben. O Ustavno kris o podipen ilas pro dureder keriben, u andro marcos 2017 berš leske diñas o čačipen u o nalačo kotor andro hakaj čhiđas avri.

E bešibnaskeri adresa:

Kancelária verejného ochrancu práv (Le ombudsmanoskero ofiso)

Grösslingová 35

811 09 Bratislava — Staré Mesto

tel.: (+421) 2 323 63 701/2

fax: 02/323 63 703

e-mail:

sekretariat@vop.gov.sk

podnet@vop.gov.sk

www.vop.gov.sk

www.detskyombudsman.sk

Verejná ochrankyňa práv

ochrankynaprav

